

ДО ПИТАННЯ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

аспірантка **Абрютіна А. В.**, студентка гр. *Ф-11 Чергінець А. І.*

В умовах трансформаційних процесів в економіці України та дефіциту власних фінансових ресурсів більшість вітчизняних підприємств актуальною проблемою залишається пошук та залучення альтернативних джерел фінансового забезпечення, одним із яких виступає венчурний капітал як якісно нове джерело інвестування та фінансування інноваційних проєктів.

Питання сутності та особливостей венчурного капіталу, ефективних шляхів його використання, еволюції венчурного фінансування в Україні та світі є об'єктом дослідження багатьох українських і зарубіжних учених, серед яких: С.А. Єгоров, Л.М. Нехорошева, Т.М. Кондратьєва, Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, П. Друкер, Д. Кліланд, Р. Фостер та ін. Проте науково-методичні підходи до венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств залишаються малодослідженими, потребують подальшого вдосконалення та розвитку.

Сьогодні венчурний (ризиковий) капітал репрезентує один із способів інвестування коштів великих компаній, банків, страхових, пенсійних та інших фондів в акції інноваційних підприємств, які, у свою чергу, реалізують інноваційні проєкти з високим рівнем ризику, проте, мають суттєвий потенціал до економічного зростання.

Ключовими умовами венчурного інвестування є: 1) пайова участь інвестора в статутному капіталі, управлінні інноваційним підприємством і відповідно одержанні прибутку; 2) фінансові засоби вкладаються у венчурний бізнес без матеріального забезпечення й гарантій; 3) кошти надаються на тривалий термін (3,5,7 років) і на безповоротній основі. Тому інвестори істотно ризикують і в разі невдачі базової інноваційної ідеї втрачають значні ресурси.

Так, за оцінкою економістів, у 15% випадків капітал, вкладений у венчурний проєкт, зовсім втрачається; 25% ризикових фірм зазнають збитків протягом тривалішого часу, ніж передбачалося; діяльність 30% підприємств приносить лише невеликі прибутки; натомість, інші 30% інноваційних фірм протягом декількох років багаторазово «перекривають» отриманим прибутком усі інвестовані кошти.

Слід відмітити, що венчурне фінансування здійснюється в двох основних формах: шляхом придбання акцій нових фірм або за допомогою надання кредиту, як правило, із правом конверсії в акції. У той же час, на відміну від банківського кредитування, венчурні фонди інвестують капітал на більш тривалий термін, не вимагаючи при цьому банківських гарантій та беручи на себе значний ризик, за який платить інноваційне підприємство. Отже, можна зробити висновок, що метою венчурного інвестора є вкладення коштів у підприємство таким чином, щоб організувати його ефективну діяльність і настільки підняти вартість бізнесу, щоб через 5-7 років інвестор міг би продати належні йому акції та отримати за них суму, яка в 3-5 разів більша за інвестований капітал.

Проте, вкладення венчурного капіталу в інноваційну діяльність є значно ризикованим, передусім, через неможливість точної оцінки майбутньої вартості підприємства на ранній стадії інноваційного життєвого циклу, тобто, коли відбувається відкриття нового інноваційного проєкту (фірми) (start-up), або інноваційні проєкти перебувають у зародковому статусі чи на етапі докомерційної розробки (seed projects). Тому очевидно, що цілком уникнути ризику в інноваційному підприємстві неможливо, оскільки інновація та ризик є взаємозалежними категоріями, але доцільно звернути увагу на наступні відомі методи зниження інноваційного ризику: диверсифікацію, страхування й перестраховування, захист інтелектуальної власності та ін.

Цікавим є той факт, що більшість венчурних фірм працюють за проєктами, що вимагають від 250000 до 1500000 доларів інвестицій, отримуючи більше 1000 запитів на рік. При цьому, як правило, 90% із них відхиляються через невідповідність географічній, технічній або ринковій політиці венчурної фірми та недосконалості чи недостовірності бізнес-планів й іншої документації, решта 10% – ретельно досліджуються найманими консультантами та аудиторамі.

Одним із найактивніших венчурних фондів, що діють в Україні, є фонд Western NIS Enterprise Fund, який вкладає кошти в малі та середні інноваційні підприємства з наявним потенціалом до зростання через пайові внески в статутний капітал, інвестиції в акції та боргові цінні папери, кредити, лізинг та ін. (на загальну суму близько 77 млн. дол. США у 25 компаній в Україні та Молдові, зокрема, «АВК», «Слобожанську будівельну кераміку», «Троянда-Експрес» та ін.).

На основі вище сказаного закономірно виникає питання щодо доцільності співпраці інноваційно-активних підприємств із венчурними фондами, оскільки ймовірність одержання венчурного капіталу незначна, проте, позитивними моментами є можливості розширення досвіду, знань і контактів, державної підтримки венчурного фінансування (інноваційні ваучери, контракти на здійснення інновацій у Нідерландах; податкове стимулювання, кредитування, субсидування) тощо. У Росії, наприклад, було створено Російський венчурний фонд для розвитку інноваційних секторів економіки та просування високотехнологічної продукції на зарубіжні ринки, досвід функціонування якого доцільно перейняти й українському уряду.